

Sygn. akt II UK 326/03

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 kwietnia 2004 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Hajn

SSN Andrzej Kijowski

Protokolant Małgorzata Beczek

w sprawie z wniosku D. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Ł.

o rentę z tytułu niezdolności do pracy,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw

Publicznych w dniu 27 kwietnia 2004 r.,

kasacji wnioskodawczyni

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Ł.

z dnia 28 maja 2003 r., sygn. akt III AUa .../02,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Decyzją z dnia 21 września 1999 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił wnioskodawczyni D. D. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy wobec ustalenia (na podstawie orzeczenia lekarza orzecznika), że zachowała ona zdolność do pracy. Po rozpoznaniu odwołania wnioskodawczyni od powyższej decyzji, wyrokiem z dnia 18 grudnia 2001r., VIII U .../99, Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ł. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy poczynając od dnia 1 sierpnia 1999 r. na stałe. Zdaniem Sądu postępowanie dowodowe, w tym opinie biegłych lekarzy; kardiologa, internisty, oraz uzupełniająca opinia Instytutu Medycyny Wewnętrznej Akademii Medycznej w Ł., wykazało że wnioskodawczyni jest częściowo na stałe niezdolna do pracy. Na skutek apelacji organu rentowego, Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 28 maja 2003 r., zmienił zaskarżony wyrok o tyle, że prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy przyznał do dnia 31 lipca 2001r. W pozostałej części apelację organu rentowego oddalił. Sąd Apelacyjny uznał w szczególności za prawidłowe ustalenia Sądu pierwszej instancji co do częściowej niezdolności do pracy wnioskodawczyni, wskazując jednocześnie wadliwość ustalenia, że niezdolność do pracy ma charakter trwały. Sąd uznał, że spełniony został warunek wynikający z art. 13 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (Dz.U. Nr 162, poz. 1118 ze zm.) co do rokowań odzyskania zdolności do pracy, oraz wskazał na możliwość przeorganizowania wykonywanej przez wnioskodawczynię pracy tak by nie wymagała ona dużego wysiłku fizycznego. Ustalenia powyższe zostały poczynione po uzupełnieniu postępowania dowodowego i uzyskaniu kolejnej opinii biegłych, którzy w konkluzji rozważań wskazali, że wnioskodawczyni jest częściowo, trwale niezdolna do pracy.

W kasacji od tego wyroku wnioskodawczyni zarzuciła rażące naruszenie przepisów postępowania, a w szczególności art. 227, 232, 233, 278 § 1, 290, 381, 382 oraz art. 328 § 2 k.p.c., naruszenie prawa materialnego - art. 6 k.c., art. 12 ust. 3 i art. 13 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i na tych podstawach wniosła o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Rozpoznając sprawę Sąd Najwyższy działa w granicach zaskarżenia kasacją i w ramach jej podstaw (art. 393¹¹ § 1 i 2 k.p.c.). W związku z tym, że kasacja jest oparta na obu podstawach wskazanych w art. 393¹ k.p.c., przede wszystkim należy odnieść się do zarzutu naruszenia przez Sąd przepisów postępowania, a w szczególności błędów w poczynionych ustaleniach faktycznych.

Zarzucane w kasacji naruszenie przepisów postępowania, sprowadzające się do zakwestionowania ustaleń Sądu jest uzasadnione, zaś ustalenia te – jako przedwcześnie – nie mogą się ostać. Zdaniem Sądu Najwyższego, w toku postępowania doszło do przekroczenia granic swobodnej oceny dowodów zebranych w sprawie. W orzecznictwie utrwalił się pogląd, że zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie może polegać na zaprezentowaniu własnych, korzystnych dla skarżącego ustaleń stanu faktycznego a co za tym idzie, korzystnej dla niego oceny materiału dowodowego, niemniej skarżący może skutecznie wykazywać, że Sąd drugiej instancji naruszył ustanowione w art. 233 § 1 k.p.c. zasady oceny wiarygodności i mocy dowodów, a naruszenie to mogło mieć wpływ na wynik sprawy. Granice swobodnej oceny dowodów wyznaczają w szczególności: obowiązek wyprowadzenia przez sąd z zebranego materiału dowodowego wniosków logicznie prawidłowych (zgodnych z zasadami logicznego rozumowania), ramy proceduralne (ocena dowodów musi respektować pewne warunki określone przez prawo procesowe, w szczególności art. 227 – 234 k.p.c.), wreszcie poziom świadomości prawnej sędziego oraz dominujące poglądy na sądowe stosowanie prawa. Swobodna ocena dowodów dokonywana jest przez pryzmat własnych przekonań sądu, jego wiedzy i posiadanego zasobu doświadczeń życiowych, ale powinna także uwzględniać wymagania prawa procesowego oraz reguły logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i - ważąc ich moc oraz wiarygodność - odnosi je do pozostałego materiału dowodowego (por. wyrok SN z 10 czerwca 1999 r., II UKN 685/98, OSNAPiUS 2000, nr 17, poz. 655). Rozpoznając apelację Sąd Apelacyjny uznał, że postępowanie dowodowe przeprowadzone przez Sąd pierwszej instancji nie jest wystarczające, stąd też na podstawie art. 382 k.p.c. uzupełnił je, dopuszczając

dowód z uzupełniającej opinii Kliniki Kardiologii Instytutu Medycyny Wewnętrznej UM w Ł. W świetle tej opinii, zakwestionowanej przez Sąd co do jej konkluzji, wnioskodawczyni w związku z rozpoznanymi schorzeniami jest częściowo, trwale niezdolna do pracy. W tej sytuacji zmienienie zaskarżonego wyroku i ustalenie, że niezdolność wnioskodawczyni do pracy miała charakter okresowy i w chwili wyrokowania już nie istniała, nie może zostać uznane za podjęte w ramach swobodnej oceny dowodów. W ocenie Sądu Apelacyjnego, co wyżej zauważono, obszerny materiał dowodowy jaki został uzyskany przez Sąd Okręgowy nie był wystarczający, stąd też zaszła potrzeba jego uzupełnienia. Nie polemizując z tym ustaleniem, należy jednak zauważyć, że Sąd Apelacyjny ostatecznie nie uwzględnił przeprowadzonego przez siebie dowodu, zaś jego orzeczenie jest oparte na różnych elementach wszystkich uzyskanych w toku postępowania opinii biegłych gdy tymczasem nie mogą być one uznane za miarodajne, mając na względzie nie tylko ich różne konkluzje, ale i w istocie znaczące braki w uzasadnieniach. W konkluzji tych rozważań trzeba więc zauważyć, że ustalenie iż, częściowa niezdolność do pracy wnioskodawczyni miała charakter okresowy i obecnie jest ona już zdolna do pracy jest przedwczesne. Ustalając, że wnioskodawczyni nie spełnia przesłanek dla przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy, Sąd Apelacyjny trafnie przyjął, że dla przyznania świadczenia konieczne jest ustalenie całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy - art. 12 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (obecnie tekst jednolity: Dz.U. z 2004 r., Nr 39, poz. 353), a więc niespełnienie tej przesłanki uniemożliwia przyznanie świadczenia, niemniej samo ustalenie faktów (odzyskanie zdolności do pracy) nie może być uznane za prawidłowe, mając na uwadze powyżej wskazane wątpliwości.

Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem, wykształconym na tle poprzednio obowiązującej ustawy z dnia z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) - por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 września 2001 r., II UKN 32/01 (OSNPiUS 2002 nr 20, poz. 502), niezdolność do pracy, w rozumieniu art. 23 i następne tej ustawy, należy oceniać z uwzględnieniem, nie tylko możliwości wykonywania przez ubezpieczonego dotychczasowej lub podjęcia innej pracy, ale także celowości przekwalifikowania zawodowego z uwagi na rodzaj i charakter dotychczasowej

pracy oraz poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne ubezpieczonego (art. 24 ust. 1 pkt 2 tej ustawy). Częściowa utrata zdolności do pracy zarobkowej nie jest równoznaczna z niemożliwością wykonywania dotychczasowego zatrudnienia i w art. 23 ust. 3 tej została ograniczona do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji. Dopiero zmiana zawodu w ramach posiadanych kwalifikacji i brak rokowania odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu daje podstawę do przyznania renty inwalidzkiej z tytułu częściowej niezdolności do pracy, (por. postanowienie z dnia 25 listopada 1998 r., II UKN 326/98 – OSN PiUS 2000 r. nr 1, poz. 36). Ponieważ pojęcie „niezdolności do pracy” zostało przejęte do art. 12 i 13 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS właściwie bez zmian z art. 23 i 24 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin w brzmieniu nadanym przez ustawę nowelizującą z dnia 28 czerwca 1996 r. (Dz.U. Nr 100, poz. 461) jako konstrukcja obowiązująca od dnia 1 września 1997 r. nie budzi w orzecznictwie wątpliwości, dlatego też poglądy Sądu dotyczące interpretacji tych pojęć są przez Sąd Najwyższy podzielane.

Na tym etapie postępowania jednak nie można przesądzić, że stan zdrowia wnioskodawczyni uzasadniał przyznania świadczenia tylko na zamknięty okres, przy czym w chwili wyrokowania w tej sprawie, okres ten już upłynął.

Z tych też względów, na podstawie art. 393¹² k.p.c., orzeczono jak w sentencji.